

Երեկ 33 կառավարության անդամները մեկնեցին ԱԺՄ 11-րդ համագումարը: Կուսակցության ներքին խնդիրների կենտրոնում ու ղեկավար մարմինների ընտրությունները բաշխելով շարքաթ եւ կիսակի օրերին համագումարի երեկվա հասվածը նվիրվեց 33 հաղափարային իրավիճակի կենտրոնացմանը:

ԱԺՄ նախագահի անդամների եւ հյուրերի հաղափարային դաշտի մյուս ներկայացուցիչների վերլուծությունները երկրի ներքին հաղափարային իրավիճակի շուրջ ի վերջո հանգում էին հաղափարային ուժերի համախմբման,

որն ու, ըստ նրա, ԱԺՄ-ն անում եւ անելու է ամեն հնարավորը՝ երկիր փոփոխելու դուրս բերելու համար: Ճիշտ այս նպատակին էր միտված նաեւ իշխանությունների հետ համագործակցելու ԱԺՄ վերջին որոշումը: «Որոշումը միաժամ չէր եւ ոչ էլ հնարավորություն ստեղծեց փոփոխելու դուրս բերելու համարժեքությունը, բայց զոհեց կանխեց ավելի խորը գաղափարները»: Այս առումով մեր նոր կառավարությունը ԱԺՄ նախագահը բնորոշեց որպես ժամանակավոր միջոց ուղղված այսօրվա վիճակի առավել յվասթարացմանը եւ կարելուց կու-

կարող է խոստ լինել, ըստ նրա, երբ երկիրը կործանվում է: Դ. Վարդանյանը, զարգացնելով Վազգեն Մանուկյանի արձարած համախմբման գաղափարը, ֆարդափարային դաշտի չհամախմբման դեղմում առավել ծայրահեղ կանխաստեղծների գնաց: «Մենք կարող ենք կորցնել ոչ միայն ժողովրդի մի հսկա զանգված, որն արագադրում է, այլեւ անասելի արածներ: Խոսքը ոչ միայն Դարաբաղի, այլ նաեւ Չանգեզուրի մասին է: Մեր իշխանությունների հույսն այսօր այն է, որ Արքեպանի վիճակն առավել վատ է, քան մերը: Եթե այնտեղ վի-

խոսում էին ի վերջո նոր արդար, ժողովրդավար ընտրությունների արդյունքում իշխանական նոր համակարգի ձեւավորման համասեմություն: Թե որդիսի սենսասկան եւ ֆարդափարային գիծ միտի ունենա իշխանական այդ համակարգը, Վազգեն Մանուկյանը չկամեցավ դարգաբանել դրան համարելով հասուն կոնֆերանսների եւ մասնագիտական ներկայացուցիչների մյուս: Մի բան միայն այսօր էլ դարգ է, որ միտի վերանայվի եւ միտի հստակեցվի 33 արտաքին հաղափարայինությունը եւ ըստ այդմ հստակեցվի՝ սենսասկան կուրսը:

Կուսակցությունների համախմբումով փրկենք Հայաստանը

Հստից ԱԺՄ 11-րդ համագումարում

սակցությունների համախմբման փաստը: Ի դեղ, այդ փաստը կարելու էր նաեւ 33 վարչադաշտեր Արամ Մարգարյանը համագումարի դաշտի-րակներին հղած ողջույնի խոսքում, որն ընթերցեց նրա աշխատակազմի ղեկավար Անդրանիկ Գալստյանը (վարչադաշտը դաշտակազմային այցով Թբիլիսիում է): Բայց ԱԺՄ-ի նախագահական դաշտի ունենալու փաստը միանգամայն չի ընկալվում: Այսպես, ակադեմիկոս Ռաֆայել Դազարյանը ողջույնի իր ելույթում դժգոհեց, թե Հայաստանում այլեւս չկա արմատական ընդդիմություն, թե վերջինիս ամենահեծեղական ներկայացուցիչ ԱԺՄ-ն նույնիսկ վերածվել է կրակոտակ, չեղով կառույցի: Արմատական ընդդիմություն, ի՞նչ է նշանակում արմատական ընդդիմություն արտահայտությունը, դասաստիան հարցադրում արեց դաշտական ունեցվածի նորընծա նախարար Դավիթ Վարդանյանը: Ի՞նչ արմատական ընդդիմության մասին ճակը բարելավվի, մենք փաստի առաջ ենք կանգնելու»: Այնպես որ, ըստ Դ. Վարդանյանի, ԱԺՄ-ի այս սակսի-կական ֆայլը խիստ սեղին է: Ավելի-ին կուսակցությունների համախմբումը միտի զարգանա միեւնի բոլոր հաղափարային ուժերից ծաղկաֆարված կրիտիկական թիմի կուսակցու-թյան ստեղծում, որն իր ձեռքը կվերց-նի իշխանությունը:

Բայց ազատ եւ քաղաքացի ընտրու-թյուններն ու նոր իշխանությունների ձեւավորումը այսօր ցանկությունների ոլորտից են, այնպես որ, համագու-մարի դաշտիկարներն ու հյուրերն անընդհատ վերադառնում էին այսօր-վա իշխանություններին, երկրի այ-սօրվա տերին: Վերջիններս Ռաֆա-յել Դազարյանը բնորոշեց որպես «ազատաֆարական ֆրեական հրեծ»: Նկատի առնելով «Երկրա-դաշտ» միությանը, որն առավել ա-հագնանալով վստահում է Հայաս-տանում հաստատել հարավամերի-կյան սիդի բանանային բուսադե-տություն: Դարույր Հայրիկյանն ան-բողջացնելով ֆրեական գործունը մեր ժեծությունում, միտի հայտնեց, թե վերջին 10 տարիների ընդհանրա-դաշտ Հայաստանում խոստ անգամ չի կարող լինել հաղափարային դաշտի մասին, ֆազի ընթացել եւ ընթա-նում է հաղափարային որոշ ուժերի դաշտար ֆրեական, իսկ այսօր արդեն ազատաֆրեական ուժերի դեծ:

Վարկային ծրագիր, որի նմանը չի եղել

Չույում ու փաստում են ՀՀ ԿԲ-ն ու փոխը կա միկրոնշնչակարությունների վարկաֆորման ծրագրի նրա գործընկերները

Գերմանա-հայկական հիմնադրամի (ԳՀԻ) ծավալը կազմում է 14 մլն մարկ: ԳՀԻ-ն հիմնադրվել է երկու տարի առաջ՝ 33 եւ ԳՀԻ կառավարությունների միջեւ կնկված փոխ թիզենի աքակցության վերաբերյալ համագործակցության համաձայնագրի հիման վրա: Հայկական կողմից ծրագրի լիազորված հաստատու-թյունը 33 ԿԲ-ն է, որը միջոցները բաշ-խում է բանկերի մեջ, վերջիններս էլ ի-րենց հերթին վարկեր են տրամադրում հայաստաններին: Վարկերը տրվում են միայն դրամով: «Իսկ ինչու՞ ոչ ողա-րով կամ մարկով», լրագրողներից մե-կի հարցից հետո անեւստացը զարմա-ցավ 33-ում ԳՀԻ դեղման Չոլիեր Չայր-ցը: «Ի՞նչ ունեք դրամի դեծ»: ԿԲ-ի ներկայացուցիչն էլ բացատրեց, որ դրա-մով վարկեր տասնաղ մեծ առավելու-թյուն է վարկատուի համար: Այդ դեղ-մում նա խուսափում է փոխարժեքի փո-փոխության դեղմում վնաս կրելուց, ու ապահովվում է անվանագրությունը ֆի-նանսական համակարգում ցնցումների դեղմում: Միկրովարկաֆորմանն ու փոխ թիզենի վարկաֆորման ծրագրերով բաշխվել է 4,5 մլն-ական դրամ, երեք տարի ժամկետով, 2-2,5 տարեկան տոկո-սադրույթով: Երկու դեղմում էլ վարկա-տուն դեծ է ունենա ամենաֆիլը 51 տո-կոս մասնաֆոր բաժնեծաւ, միկրովար-կաֆորման դեղմում միեւնի 20 հոգա-նոց աշխատակազմ, փոխ ձեծնարկու-

թյունների դեղմում միեւնի 50: Մի կա-րեւոր դաշտան եւս հայաստան, եթե ա-ռեւտրական կազմակերպություն է, դեծ է ունենա առավազն 3 անվա վործ, իսկ եթե արտադրական է՝ 6 անվա: Կաֆալված վարկի գումարից, որպես ա-դախոկություն կարող են դիտարկվել անարծ գույրը, առեւտրատարական սարկաֆորմները, դախեսում եղած ադրանները, անծնական գույրը, ներա-դալ էլեկտրոնային սեծինիկան ու այլ բանկարժեքի իրե:

1999 թ. սեղտեմբերից սկսած ծրագ-րով 700 մլն դրամ ընդհանուր գումար-ով 140-ից ավելի վարկեր են տրամադ-րվել: Ծրագրաարված դիմումները կազ-մում են 20 տոկոս: Ծրագրում ընդգրկ-ված են երեք բանկեր՝ Գյուղֆոխոսգոնու-թյան բանկը, «Հայագրոբանկն» ու «Ա-նելիը»: Նախատեսվում է ծրագրի մեջ ընդգրկել մրցույթի կարգով ընտրված եւս մի ֆանի բանկեր, որոնցից մեկը ար-դեն որոշված է՝ «Հայկոնոմբանկը»: Ա-ռաջին երկու բանկերի ընտրությունը դաշտահական չէ, ֆանի որ վարկերի մոտ 38 տոկոսը տրվում է ֆերմերներին: Ծրագ-րի ամենակարեւոր առանծնահատկու-թյուններից մեկը նաեւ այն է, որ առա-ջին անգամ վարկատուների ցուցակում ընդգրկվել են առեւտրական կազմակեր-պություններ (միեւնի այժմ եղած միջազ-գային վարկաֆորման ծրագրերում ա-ռաջինից վարկատուները արդյունաբե-

Հոլանդահայերը երախտագիտություն են հայտնում

Օրերս հարորդագրություն ստացվեց Հոլանդիայի Աստեկ ֆաղաֆից: «Արմե-նիա» միության նախագահ Նիկոլայ Ռոմանուկ-Հայրադեղյանը ուրախու-թյամբ տեղեկացնում է, որ բարեհա-բող տեղ է հասել Մեծ եղեռնի զոհե-րի հիեասակին նվիրված խաչաֆա-հուեարծանը, որն, ինչպես հայտնի է, կեղտարդի Աստեկ- գեղեղմանա-նը: Միաժամանակ նա հոլանդահայերի կողմից երախտագիտություն է հայ-տնում Լոռու մարզոթե Զեղրի Զոյիեղա-նին, «Ինտերկադ» բարեղործական կեծերոնի նախագահ Նորիկ Զուլույա-նին, «Ինտերկադ-Հոլանդ»-ի նախա-գահ Աեոս Վարդանյանին, խաչաֆա-գործ Հայկ Զալիեղյանին, «Լոռու մարզ», «Ազգ», «Հայաստանի Հան-րադեծություն» բերերի խմբագրու-թյուններին, Վանաձորի «Ինտերկադ» հեծուսաստղիային, բոլոր նրանց, «ովեր աքակցել են եղեռնի զոհերի հիեասակը հավերծացնելու սուրբ գործին»:

Հովհաննես Հովհաննիսյանը գումար ստարանի բաժնեծեր չէ

Երկու օր առաջ մամուլում տարածվեց տեղեկաւություն, թե «Գրանդ տրա-կո» համատեղ ձեծնարկության նա-խագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանը դաշտատրամ են համատեղ տարան բացել, որը ղեկավարելու է իր թե վերջինիս որդին՝ Մերգեյ Հովհաննի-սյանը: «Ազգը» երկը «Գրանդ տր-ակոյից» տեղեկացավ, որ այդ լու-րերը սուտ են, Հ. Հովհաննիսյանը չի դաշտատրամ առայժմ դառնալ ար-դեն իսկ «Գրանդ տրակոյի» կողմից հայտարարված գումար ստարանի բաժնեծեր: Դարգադաշտ նրա որդին ներկայումս աշխատում է «Գրանդ տրակոյում» եւ զբաղվում ծխախո-տադիտակների տարագրության գոր-ծով: Լրացուցիչ տեղեկացնենք, որ Հ. Հովհաննիսյանը Հ. Վարդանյանի դա-սընկերն է:

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրա-տաղ թեմա» ծրագրի օրգանակնե-րում լրագրողներին հրավիրում է հանդիման 33 Ած ֆինանսա-վարկային, բյուրեծային եւ սեն-սական հարցերի ձեծական հանծ նաժողովի նախագահ Վարդան հայաստանի հետ: Հանդիմումը կկայանա երկուաբբի, մարտի 13-ին, ժամը 14-ին «Հոլաբեն» սրճա-րանում (Փ. Բուզանի 1/3):

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԳ
Հաստատությունն է սարի
Հիմնադր եւ հրատարակվել
«Ազգ» թերթի հիմնադր խորեղ
Երեւան 375010, Հանրադաշտային 47
Ֆաքս 562863, ԱՏՏ (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminc.com

Գլխաւոր խմբագիր -
ՅԱԿՈԲ ԱՐԵՏԻԲԵԱՆ / հեծ. 521635

Խմբագիր
ՊԱՐՈՒՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեծ. 529221

Տնօրէն
ՏՊՈՐ ՉՕՐԵԱՆ / հեծ. 529353

Համակարգչային
ծաւադրութիւն
/ 562941

Apple Macintosh
համակարգչային ծաւադր
«Ազգ» թերթի

Յղուրդ «Ազգին» դաշտադի է
Լիբերը չեն գրախուսում ու չեն
վերադարծում:

«ԱԶԳ» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hovhsepetsian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Պրն Մովսիսյան, քննադատելով համարում հարցման արդյունքները:

Անկեղծ ասած, այս լուրը մեզ համար լավ անտառաբեր է, ոչ թե այն առումով, որ ավելի ցածր են գնահատում մեր ազգայինը, այլ չի՞նք էլ իմանում, որ այսօրիսի հարցախույզը էր անցկացվում: Մա անչափ ուրախալի էր մեր ազգայնորենի համար, որոնք հիմնականում երիտասարդներ են:

- Հեռուստատեսության մեջ (իսկ

վական դասի համար: «Ա1+»-ը հնարավորություն ունի ընտրություն կատարելու: Բացի դրանից, մենք հնարավորություն ենք տալիս բոլոր ցանկացողներին փորձել իրենց ուժերը:

- «Ա1+»-ը 24-ժամյա հաղորդումներ է տալիս: Որքան մարդ է մասնակցում հաղորդումների դասարանները, եթե արձակելու:

- Այսօր մեզ մոտ աշխատում է 37 մարդ, որից 25-ը զբաղվում է սեղեկավարությունների դասարանով: Մենք այսօր հիմնականում ուսուցիչները նմիք են սեղեկավարա-

լուրեր հաղորդել: Մենք լուրը մատուցում ենք սեղեկավարական զարգացած հեռուստատեսությանը: 1991 թ. հունվարի 1-ին ստեղծվեց «Ա1+» հեռուստատեսությունը, որը փորձվեց 1995 օգոստոսին: 1996 թվականի հունվարի 1-ից մենք կրկին եթեր դուրս եկանք «Ա1+» անվանումով և մինչև օրս շարունակում ենք կատարել մեկ հիմնական խնդիր՝ ճշմարիտ, անկողմնակալ և հրատարակելու լուրեր հասցնել հեռուստադիտորին:

- Այս ինչը տարածում հսկայական

Մեծ արդյունքներ: Հույս ունեն, որ այդ արդյունքը մի օր կօգտագործվի որոշ մեր դատավեցի տարածություն:

- Ամենեփ չբացառելով օրվա հրատարակությունները, չի կարելի մոռանալ, որ անչափ կարևոր է մակրոտարածությունների դասարանները: Այս առումով որևէ ծրագիր ունե՞:

- Ճիշտ է ուսուցումով, սակայն մեզ մոտ արդեն դասարանում է մի ծրագիր, որի հեղինակը հայտնի հեռուստավարձատրող Գուրգեն Գաղաթյանն է, որը մեծ արդյունք ունի: Մենք արդեն

«Ա1+»-ի ծրագրերում հասկալիս ուսուցիչություն է գրավում «Հեռուստատեսություն» («P. S») հաղորդագարը, որը վարում է Մրամ Արախանյանը: Բազմաթիվ մի անհի սասնյակ հեռուստատեսություն «աս»-եր կան, ովքեր փորձում են դիտարժան դարձնել իրենց հեռուստատեսությունները: Ամեն ինչ անում են, ամեն միջոց օգտագործում են, անգամ այնպիսի փնտրված մարդկանց են գտնում, բերում հեռուստատեսության, որ միայն հյուրերի անուններն ինչ ասես արժեն: Բայց լավ հաճախ այս «հեռուստատեսություն» հա-

«Մենք աշխատում ենք անկախ մնալ»

Հարցազրույց «Ա1+» հեռուստատեսության նախագահ Մետրոպ Մովսիսյանի հետ

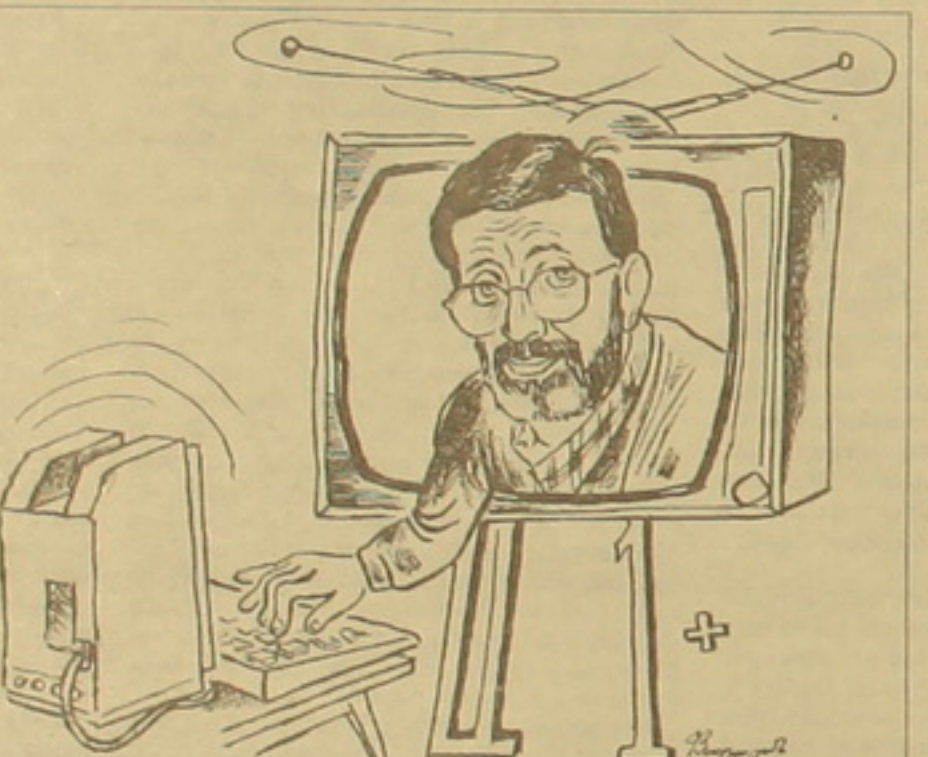
այսօր Հայաստանում ամենաբարձր սեղեկավարությունը մարդիկ ստանում են հեռուստատեսությունից) ամսուս կմնան 1999 թ. հոկտեմբերի 27-28-ի իրադարձությունների լուսաբանումները: Մարդիկ ռոմե առ ռոմե լուրի էին ստանում: «Ա1+»-ը կարողացավ աղափոխել հայ ժողովրդի համար մակարանական այդ օրերի անհրաժեշտ սեղեկավարությունը:

- Մեր հեռուստատեսության գլխավոր նպատակը սեղեկավարության աղափոխումն է: Մա ընթացում են մեր բոլոր աշխատողները: Ուստի այդ օրերին ավելորդ հիշեցումների հարկ չեղավ: Գուցե դա է դասառը, որ մենք հաջողության հասանք ժողովրդական իմաստով:

- Հասկանալի է, որ ամեն մի ժողովրդական կարող է լինել ազդել զանազան լրատվության միջոցի վարկի վրա: Չեզ մոտ ինչպե՞ս է կատարվում կարգերի ընտրությունը:

- Մեզ մոտ գործում են հեռուստատեսությանիսկալի, օտարերկրյան վարձատրության, մենեջմենթի կուրսեր: Այդ կուրսերն են մեզ հիմնականում կարգեր տրամադրում: Ժողովրդականությանիսկալի մեծամասնությունն ավարտել է այդ կուրսերը և այսօր աշխատում է «Ա1+»-ում: Առաջին տարում եղել են 10 անոսյա, այժմ 6 անոսյա կուրսեր, որտեղ Հայաստանի և արտասահմանից իրավիճակ լավագույն մասնագետները կարգեր են դասարանում սեղեկա-

ՎՃ կառավարության աշխատակազմի սենյակային բարեփոխումների վերլուծական սեղեկավարական կենտրոնի դասարանում «Մեդիա Ռիսկ» ընկերությունը հունվարի վերջերին հեռուստատեսության կատարելու հեռուստատեսությունների շարժումը լավագույն հեռուստատեսությունները ձեռնարկում: «Ա1+» հեռուստատեսությունը, որի «Այր-Ֆե» լրատվական ծրագիրը գնահատվել էր որպես օրյակալ, հեռախոսի, իսկ ֆալսիվային ծրագրերը «Կիրակի» և «Հեռուստատեսություն» («P. S») համարվեցին անկողմնակալ և օտարախոս:

նը: Այդ դասարանով զուգե ավելի լավ աշխատում են մնացել ոլորտները, ասենք, մակրոտարածության հաղորդումները: Մենք այս բացը լրացնում ենք մակրոտարածության լուրերի հաղորդումներով, որովհետև, կրկին, հաճախ առնելով հեռուստատեսությունից այսօրվա դասարանը, աշխատում են ավելի

նյութ է հաղորդվել: Դուր որոշ բաներ, զոնե կարելու նյութերը դասարանում են:

- Ամուսնու: Մեր բոլոր նյութերը սկսած 1991 թվականից, դասարանում են: Ավելին մենք մկարահանում ենք սկսել ենք դեռևս 1988-89 թթ-ից, որոնք նույնպես դասարանում են:

կուրս ֆիլմեր են դասարանում: Մենք 5-6 ֆիլմ արդեն ցուցադրել ենք (Սիեր Մկրչյանի, Արմեն Զիգարտյանյանի, Սոս Սարգսյանի, Խորեն Արախանյանի մասին): Հույսով են, որ նոր ֆիլմեր կդասարանեն: Այսօր մեր ֆինանսական հոգսերը հոգում են միայն գովազդային սեսիոններով կապվելու և ֆիլմերի դասարանում (ֆինանսավորման ուրիշ աղբյուր չունեն): Հասկանալի է, որ մեր այս աղբյուրը մեծ մասով գովազդային շուկան է և ճանաչվել է մեր աշխատողները: Անկեղծ ասած, կարելի է նոր ծրագրեր կազմել և իրականացնել: Բայց այս հարցում են չեն ուզում շատել, վարկեր կամ դարձրել վերցնել (թեև դա հնարավորությունը կա) և վստահակ դնել ողջ հեռուստատեսությունը: Պե՞ս է աշխատանքները կազմակերպելու շուկային համաձայն ընթացակարգի: Իսկ ահա, սեղեկավարությունը հաղորդելու, հեռուստատեսությունը հասցնելու դեպքում երբեմն ճանաչողները կարող են կանխորոշել լինել: Դա մեզ հնարավորություն է տալիս որևէ կախման մեջ չլինել որևէ մեկից: Դա է միակ ճանապարհը:

դրողումների կետից կուն են: Այլ է «Հեռուստատեսություն» դասարանում: Այս օրի ամեն մի հաղորդում իսկալիս իրադարձություն է ժողովրդականությանիսկալիս ընթացակարգում: Այսինքն Մրամ Արախանյանը կարող է «մասնուցել» հյուրին, զսնել այն ամենակարևորը, որը հեռախոսում է այսօրվա հեռուստատեսություն: Բնավ ծայրահեղությունների մեջ չընկնելով, չիջնելով ցածրագույն, առավել ես է ժողովրդի ու անգրագետ ցանկությունների մակարդակի, Մրամ Արախանյանը միջոց է գտնելու և դարձնում «Հեռուստատեսություն»-ը:

Այսօր «Ա1+» հեռուստատեսությունը համարում են հնչում Ուղղակի Ամիրջանյանի, Լիլիթ Բլեյանի, Սեդա Մուրադյանի, Վիկտորյա Արախանյանի, Դիանա Մարկոսյանի... լուրերի անունները: Բոլորն էլ, բայց հեռուստատեսության նախագահ Մետրոպ Մովսիսյանի, հիմնալի են աշխատում:

- Ի՞նչ կցանկանալ ասել, որն Մովսիսյան, որպես Չեզ համար կարելու:

- Շատ են ցանկանում առողջ մրցակցություն, միայն առողջ մրցակցություն, ևսնգի չարություն, միմյանց վատարանելով ոչ մի լավ բանի չեն հասնի: Ժողովրդականներն ի վերջո լինել է ստեղծել իրենց խարսխան, որի հիմնադրերը լինել է լինեն ցարկությունը, օգնությունը, ազնիվ, օգտակար և նախադասությունը...

ՍԵՐՉԵՑ ԳԱՆՈՒՄ

Բառերի իրավունքներն ու սահմանները կամ «ճանաչի՛ր ինքդ քեզ...»

Մեր ժամանակներում, երբ լավ բան է խաբարվել, լավ երեւում են ծուխ կամ խոտաբուրդը հայելու մեջ, աղվալղված, փորձված կամ չափից դուրս խոտաբուրդված, առանձին բառակապակցություններ, բառեր նույնպես գործածվում են ոչ իրենց բուն իմաստներով: Այդպիսի մոտեցումը խախտում է բառաբանության լավահիշեցը, երկույթները, դեպքերն ու իրադարձությունները, անձի որակները բնականորեն փոխադրում հասկանալի, ճշգրիտ բնութագրումները: Իսկ դա չարի է, հասարակական գիտակցության աղակաղում:

Շատ բառեր ու բառակապակցություններ դարձալիս կրակն են ընկել, դրանք աչ ու ծախս շաղկվում են, կորչում չափի զգացումը, ճշգրիտ կիրառության սահմանները: Չէ՞ որ, սակայն, յուրաքանչյուր բառ ունի կիրառության որոշակի չափ ու կեղծ, չափի զգացում, գործածության որոշակի սահմաններ, դրսեւորման նրբաբանային առանձնահատկություններ: Հետևաբար՝ չափի դասարանում ամեն ինչի մեջ որոշակի սահման, ճշգրիտ որակման դեր է կատարում:

Վերջին տարիներին ռադիոհեռուստատեսային լուրերում, մամուլի էթերում, Ամ հիստերում, գանձակալ առույթներում են այլ սեղեկում անխնայ շաղկվում, չափ ու սահմանից դուրս են գալիս «խղիվաղ գործիչ», «դասական գործիչ», «հասարակական գործիչ», «հանձարեղ», «ասոց», «սաղանդավոր», «խոտոտ», «վիթիարի» և նմանափոխ լուրեր բառակապակցությունների ու

բառերի անհարկ կիրառությունները: Պատճառային ընթացում լավ չեն լինում իսկական խղիվաղ գործիչները: Եվ այդ էլ ինչը նրանք են, ովքեր որոշակի խղիվաղություն են ստեղծում, անձնվեր ծառայում են իրենց մոտ ու սնուցած ժողովրդին, նրա համար առաջընթացի ուղի են հարթում, արարում նյութական ու բարոյական արժեքներ ու բարիքներ, կրում որոշակի կայուն գաղափարներ և ունենում ազգային ու դասական մատուցություն: Ինչպե՞ս չիլիլեն, օրինակ, Անդրանիկին, Նոյեմբերին, Գրիգոր Հրախանյանին, Յակով Զարոբյանին, Անտոն Բոլիշայանին և այլոց: Նրանք իրավամբ խղիվաղ գործիչներ չեն, եթե հաճախ անենք նույնիսկ նրանց սխալներն ու դասարանությունները:

Մենք այսօր, որոշ բացառություններով, լավ-լավ ունենք խղիվաղ, դասական ծառայողներ, աշխատողներ, բայց ոչ գործիչներ: Ավելին զուգահեռի այս կողմում կարող ենք տեսնել ժամանակակից խղիվաղ կյանքի գանձանքներ, նորոշյալ վանքունիներին, խղիվաղ դասական դասարաններին ու արկածախնդիրներին, ավելի լավ ենք, ովքեր ենք իրենց կոչում խղիվաղ, դասական գործիչներ:

Շարժային մարդուց մինչև խղիվաղ գործիչը մեծ ու դժվարին ճանապարհ է, որ լի է մախառումներով, նվիրումով, արարումներով, ատաղաններով, սեպականի ու գործակալի միասնությամբ, խոսքի ու գործի ներդասակությամբ:

Որեւէ կուսակցության հարելը, կուսակցությունից կուսակցություն քոչ-

լը, աղափոխ աղբյուր, բայց ժողովրդի համար ոչինչ չանելը, նրա անուսնից ծամաբանելը դեռ չեն նշանակում ունենալ «խղիվաղ գործիչ» վարկանիշ:

Երկու վերաբերում է «դասական գործիչ» հասկացությանը: Կատարվածն որևէ օղակում աշխատելը, դասական ծառայող լինելը դեռ իրավունք չի տալիս անվանելու մարդուն դասական գործիչ: Վերջինս դասարանում մեջ կատարվածն ոլորտում բարեփոխման մեծ գործեր լինել է անհի, դասական կատարման համակարգում բարեփոխման փոփոխություններ կատարել, որ ամենից կարելու է լինի դասական իրադարձության նորարար, ազգագուս որոշումներ ստեղծող և կիրառող:

Այս սեսանյունից դասելով կամ մենք չունենք կատարյալ դասական գործիչներ, կամ, որ ավելի բնորոշ է մեր իրականությանը, ունենք մեծակալ ինտելիգենտներ, ոչ ժողովրդի ծառայող, նվիրյալներ: Ուստի ես չի կարելի ամեն մի դասական ինտելիգենտի (աստիճանավորի) դասական գործիչ համարել: Զարաբանումը կարող է խաբարել ազգի զարգացումը, վնասել սերունդների ճիշտ դասարանությունը:

«Մեծ», «հանձարեղ», «ասոց», «սաղանդավոր», «նշանավոր», «աշխատավոր» և նմանափոխ բառերը ես չարաբանում են ես չեն կիրառվում ըստ արժանիության: Իմաստուն լուրերու խոսքով ասած՝ «գանձակալ համեստ հայ ուսուցիչի մեծ ու հանձար հալալները» եւ Թումանյանի աղբյուր ժամանակաշրջանում, եւ, մանավանդ, մեր օրերում դարձել է այնպիսի սովոր-

ական երեւոյթ, որ նույնիսկ գրակալության, արվեստի, գիտության եւ այլ բնագավառներում լավ սկսանակներ չեն գտնում «սաղանդ» կոչվելու: Մինչդեռ իրական մեծերը, հանձարեղ, ասոցներ աշխատում լավ են, սաղանդները նույնպես:

Մեր նախնիները չափի հարցում ավելի խելոք են եղել: Կորյունը Մխանյանի է կոչվել հայ վարձագրությանը, ուսուցչանք մատուցած ծառայությունների համար, բանավեճերում ընդդիմախոսներին հարթելու համար՝ ղալիթը կոչվել է Ամիալը, կարողիկոսական գավազանը բարձր դասարանում, բանաստեղծական խոսքի մեջ դեռ-դեռ լուրերը դրսեւորելու համար ներսեսն սացել է Զորիայի մականունը: Իրենց սիրանների համար Մեծ են կոչվել Տիգրան արևան, 4-րդ դարի կարողիկոս ներսեսը, ուսուցչաբանավոր Պետրոսը և այլ: Զրիստենական կրոնը հայոց մեջ տարածելու համար կարողիկոս Գրիգորն սացել է Լուսավորիչ անունը: Երկաթ է կոչվել Անտոն Բագրատունի բազմաբարձր բարեփոխությունների համար՝ Վաչագան բազմաբարձր սացել է Բարեփոխման անունը: Հայրական գործը դրսեւորելու, հայ ժողովրդին նվիրելու համար հայոց կարողիկոս Սկրիչի խրիմյանին ժողովուրդը կոչել է Հայրիկ և այլ: Ի դեպ, ժողովուրդն է կոչել և ոչ թե իրենք են այդպես հասկանել, որակել իրենց:

Հակառակ այսպիսի համեստ ու իրենց գործելակերպը բնորոշող գնահատումների մեր ժամանակներում լավ սովորական մարդիկ օժտված որոշ լուրերով, քննադատվում են «մեծ», «հանձարեղ», «ասոց», «սաղանդա-

վոր» եւ այլ բառերով: Բառերը եւ մեղք են, եւ ավատ, ևսնգի ու սեղին չեն կիրառվում: Սի շարժային երգչուհու, նկարչի, որ արվեստի մեջ արահետ չի բացել, համարում են «ասոց», եւ հիմա «ասոցներ» մեկեն այնքան են բազմացել, որ երկնակամարը հազիվ կարող է սեղալորել նրանց:

Թվում է՝ փոքր հարց է: Բայց ոչ: Այստեղ գնահատելով հեռուն գնալ չեն կարող. դժվար կլինի ազգի սերունդը տարբերել սակամներից, մարգարից՝ աղբից, գիտունը՝ անգիտից, արարողը՝ ծուլից: Իսկ դա արդեն արհեստ է: «ճանաչի՛ր ինքդ քեզ» ասվածաբանական դասարանը մեծ խոտոտում է իր ժողովրդին: Եթե մարդ իրականում ինքն իրեն չի ճանաչում, չգիտի իր ճշգրիտ չափն ու կեղծը եւ համարյա գերազանցանում է իրեն, ոչ միայն դրսեւորում է իր դասարանությունը, այլև դառնում է սնաղաժ, դարձնելով, անհամեստ: Իսկ եթե ուրիշն է խախտում մարդկանց գնահատման չափը, կամ շողորներում է, Ինչու, կամ դարձյալ չի ճանաչում ինքն իրեն, ինչպես ես դիմացինին: Երկու դեպքում էլ խախտվում է չափը, որ միաժամանակ հասարակության զարգացման խաբարիչն է, մարդկային փոխադասությունների, մարդու գոյակերտի գնահատման հաճախակի: Ուրեմն՝ դասարաններ, նաեւ գնահատելով չափը, բառերի ճշգրիտ կիրառության լավական-իմաստաբանական իրավունքներն ու սահմանները:

ՈՍՏՆ ԳԱՆՈՒՄ
ԳՐԱՔԻՆՈՐ, մանկավարձական գիտությունների միջազգային ակադեմիայի (Մոսկվա) ակադեմիկոս

*Մաս մտնում է մայրամուտը,
Մահվան մոխիր է մովից մաղում,-
Մեծում է մուրը մթնաշաղմում,-
Մաս մտնում է մայրամուտը-
Մտնումներս մահ են, մութ են,
Մարտե մեներ են միայն միտում,-
Եվ մտնում է մայրամուտը,
Մահվան մուր է մովից մաղում...*

Այս տղերք գրվել են 1937 թվականի մայիսի 26-ին: Մինչև նոյեմբերի 28-ը վեց անսից ինչ ավելի ժամանակ կար: Մակայն արդեն մահվան զգացողությունը կար, որդես սա՛մ ճակատն ու նյարդերը շոշափող տալ ձեռք: Մինչև նոյեմբերի 28-ը վեց անսից ավելի ժամանակ կար, վեց անսից ինչ ավելի ժամանակ են վեց ասանյակի յիսանդ տղեր: Մորֆիով դաժակող նվազ մի մարմնի մեջ չէր ծառում հզոր ոգին, որն արքունիքյան դաժակին իր սիրելի կնոջը Իզաբելային այտոխի նամակ էր գրում: «Ամուր եղի՛ր հարազատս,- եթե նույնիսկ փողոց գցեն: Չէ՛ որ միայն մե՛ն չեն սառադում, այլ զա՛ս զա՛սերը, նույնիսկ մարդիկ, ինչո՞րես մե՛ն են: Միայն ա՛բաստի՛ր դա՛ն էլ ի՞նչ ու երեխաներին,- ես եղանցի դաժան-

բարձրանում է, հասցե ունեցող նամակ է դառնում, որ միանիս մարդկանց կողմից որևէ մի կնոջ ուղղված ճղամարդու սիրո խոստովանություն է միայն գիտակցվում: Շուրջ հոգին ավելին տեսնել չի ցանկանում:

Նրան բարձրանելու բազում ծիգեր եղան եւ այն ժամանակ, երբ աղոթում էր, եւ, առավել եւս, հե՛տ, երբ շարունակում էր անմահության իր ճանադարը: Հազվագյուտ մարդիկ եղան, որոնք ճիշտ հասկացան նրան: Մակայն ին՛ն առավել ճիշտ կարող է իրեն արժեքավորել: Միայն ին՛ը, ես գալիս եմ ահա,- Լայպցեի, Լայպցեի: Ես գալիս եմ ահա- դարերից... Ու բերել եմ ինձ հե՛տ երազները իմ սեզ Ու երգերը ցնդած օրերի: Լայպցեի-Լայպցեի, դու՛ր ինձ չե՛ր ծանաչում: Ես փրել եմ ա՛բաստի՛ր- այնքա՛ն... Բայց հիվանդ օրերի բուժավոր կանաչում ես բաղել եմ թե՛ւս արճա՛նա՛ն: Թաղեցի օրերում, երբ գիշերը անհուն հավաքով փայլալույսում ու զերում էր ձեզ- ես գալիս եմ ահա՛ հազարադեմ, բյուրանուն,- Գրոնդիկի դեմ ընկած, աղոթի դեմ հեզ... Նրա շուրջը օստրակիզմի հզոր մի դյա՛ս էր

Ոչ մի մեղ կամ շուրջ- չես բողոքելու ծարավ ես- երգեցիկ եղե՛ք,- ինչո՞ր այսպես սրտում Դիտի դողամ լույսիդ անեզրության հանդեպ- երբ երբեք չես եղել դու այդքան մեծ...

Որդես կադարե ծանր մի ծածկոց խորհրդային Միություն կոչվող երկրում եւ նրա մասը կազմող Հայաստանում մտնել էր մահը: Եվ այդ կադարե ծածկոցի վրա, իր դայասած սաղոգներով մի նոր ներուն էր գնում, գալիս: Աբխազից փոխառելի կծկվել, ահով էր լցվել: Լույս չկար, սեր չկար, հավատ չկար: Մասնության խոստեր կային, չարության խոստեր: Գրագե՛ս համարվող մարդկանց խոստում այնտիսի բառեր ու արժանատություններ էին, որ կարելի էր ստատափել: Ոսկերչյան Արճաբես անունով մի մարդ իր ողջ գիտելիքներն էր ցուցադրում այս աստղաբազում: Միա՛ «Նոյեմբեր» միության նախկին անդամ հակահեղափոխականները- Ալբեր Բակունց, Գուրգեն Մահարի, Վաղարշակ Նորենց, Եղիշե Չարենց, Մկրտիչ Արմեն եւ այլն- հավասարիմ մնալով իրենց ինքնազանցող դավաճանիքին եւ միաժողովվելով ավերախալական թափափուկների Ալազանի, Գյուլիբեխյանի, Վանանդեցու, Վեսունու եւ մյուսների

Բանե՛լ՝ անդուլ ս՛նուրյան անկիտ գորությունը՝

Կոփե՛ կայուն գիտության գրանիշա գեթն...
Հոգեկան ծանր կացության մեջ, Երևանի բանի վանդակաճաղերի ետևում հայտնված բանաստեղծը որքա՛ն կորով ղեթե՛ է ունենար, ոգու որքա՛ն մեծ ուժ, որդեսուի իր մասին մտածելու փոխարեն անհանգստանար իր հարազատների բախտի համար: Որքա՛ն հզոր ղեթե՛ է լինել փոխամարմին այդ մարդը, որդեսուի, մահը շոշափելի զգալով, Ավեսի Խստակյանին 1937 թ. հոկտեմբերի 6-ին գրե՛ր. «...Ողով դայածա եմ եւ առույգ, ընճանիփի հոգսն է միայն ինձ հոգեթու ընկնում եւ ինչո՞սում: Այս էլ բողոքում եմ այլափին եւ հայ ժողովրդին...»: Բանաստեղծի դայերին բանաստեղծություններ էր գրում, սովորաբար ընթերցանանքներ անցանում եւ չորացած էջերին գրառումներ էր անում: Գրում էր մարգարեների մասին, նրանց մասին, ովքեր իրենց հե՛տ անխարայիս Լույսն են բերում:

Նրան՝ գալիս էին միջ Լուսադայածա, ինչո՞րես հույս, Լույս դեմերի վրա՝ վիշ, Եվ մազերի շուրջը՝ լույս:-

Հավերժական կապույտում

Մարտի 13-ը Եղիշե Չարենցի ծննդյան օրն է

ընում եմ միայն դա: Թող Ասված ինչ դաժան լինի, չէ՛ որ մե՛ն, հարազատս, ոչ ոք չունենի: Հաճություն եմ ինչ զա՛ս, բյուր միլիոն անգամ եւ ավելին...»

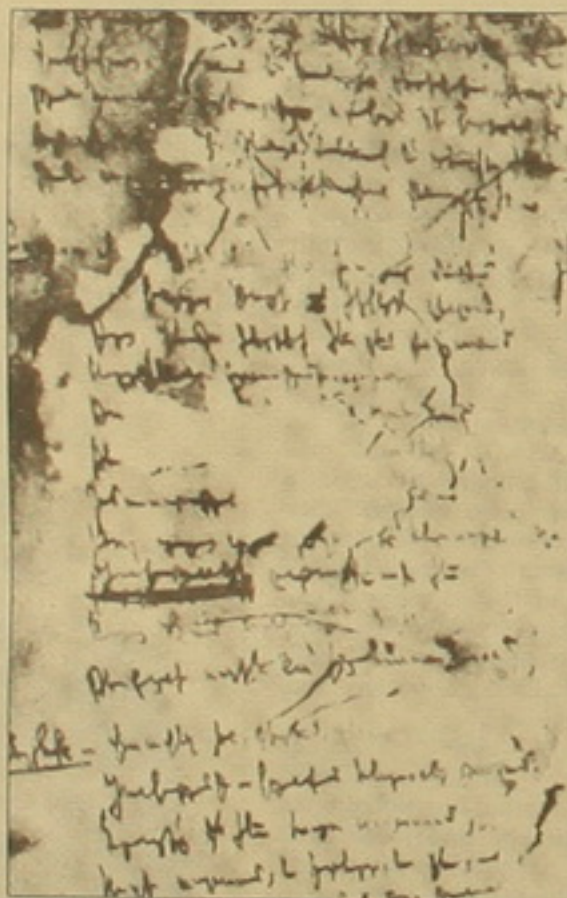
Վանդակաճաղերի ետևում ին՛ը մեծում էր: Անդուր ցավերի ժամանակ, երբ այդպես մորֆի չէր ճաղում հիվանդ մարմինն անզգայացնելու համար, գրում էր. «Օգնեցե՛ր, մեծում եմ»: Նրան զրոսանի լին ճանում միայնակ, այն էլ զիշերը: Գրելում էր բանի ճաղեր եւ դուր նայում: Իսկ շուրջերը բանաստեղծություններ էր, թե՛ աղոթներ էին շոջում: Գուցե իր գրած տղերքն էր արժանանում...

*Կենտնանձ մի իրիկուն Հավերժական
Կապույտին,
Կենտնաս երկրի հեռուն Հավերժական
Կապույտին...
Վերջին սիրով կհամբուրեմ Իո ո՛սները
հոգնաբեկ,
Դու կմեռես՝ նայվածից հեռուն
Հավերժական Կապույտին...
Եվ մարմինը Իո խնկարայ-ինպանի
խունկեղեց-
Կայրեմ որդես զոհաբերում-հավերժական
Կապույտին...*

Լուս, ասես լուսնահար, դուրս էր նայում վանդակաճաղերի ետևից: Մազերը խուզած, գրեթե անարյուն շուրջերով «Բո՛ւյ, Իո՛ւյ» էր կանչում: Հույս ուներ, թե կզան, իրեն կբուժեն, իրեն դուրս կսանեն այդ անեղ բանից: Ու այս հավասով հարցնում էր իրեն սափող Չանիբեկ Գալստյանին. «Չանիբեկ, բա մե՛ր հալը ո՞նց կլինի»: Հավասում էր, ին՛ն իրեն հավասացնում էր, թե մահն իր կողով կանցի, որ կյանք կա դեռ, որ երգ կա դեռ: Ու շուրջերը, որդես աղոթ, շոջում էին այն լուսավոր բառերը, որոնք արդեն բոլորին հանձնված աղեր էին դարձել:

*Ի՛նչ սրտում եմ զանգերը, Իո՛ւյ, մայրամուտի-
Չանգերը բաց ու ցողաբո՛ւյր մայրամուտի...
Միա կույտերը գնում են աղոթելու
Ազախանդես, սրտով բախտ մայրամուտի...
Լուսանկաթի դեմ կախվել է երկինքը թի
Հոգուս վրա-օ, ա՛ն՛րք անորո՛ր մայրամուտի...
Ե՛րբ եմ ինչե՛լ այս տղերքն սառչին անզամ:
Չի հիշում: Բայց հիշում է, որ ամեն ինչ մախուր էր, ամեն ինչ անկեղծ: Մախուր էր, մախուր մի ճանադարով հայրում էր ին՛ը: Իր խեղճությունները սիրո խեղճություններ էին, իր կասկածները սիրո կասկածներ, սառադանները սիրո սառադաններ ու սազնադ: Աբխազիում միայն ին՛ն էր ու սերը: Ուրիշ ոչինչ չկար:*

«Եթե խոսե՛մ մարդկանց լեզուները եւ երեւակները, բայց սեր չունենամ, կը նմանեմ մի տղանի, որ հնչում է կամ ծնողաների, որ ղողանջում են: Եւ եթե մարգարեթիւն անելու շնորհ ունենամ եւ հավասանաբար խորհուրդներն ու անորոջ գիտությունը, եւ եթե ունենամ անորոջ հաասը՝ մինչե՛ս իսկ լեզուները տեղափոխելու չափ, բայց սեր չունենամ, ոչինչ եմ: Եւ եթե իմ անորոջ ունեցածովը սա՛մ աղիտաներին եւ իմ այս մարմինը մասնե՛մ այրուելու, բայց սեր չունենամ, ոչինչ չեմ ասիլ... Բայց աղ՛ մե՛նում եմ հաաս, յոյս, սեր, տրամ երե՛ր, եւ տրանցից մե՛ն սերն է...»: Դողոս առաջալը կորնքացիներին ուղղված իր առաջին բոլորում այտոխս է խոսում: Ին՛ը իր բոլոր բոլորում է այտոխս խոսում, անզամ այնտեղ, ուր սովորական այփին ու ականջին սերը չի հասնում, ուր քվում է, թե ամեն ինչ կա, բացի սիրուց: Մակայն հասկացողը հասկանում է սիզեղանական, անձի, անդարձական մի սեր է նսած նրա փոփոխ ու նվազ մարմնում: Հաճախ

ստեղծվել: Թե՛նամիններն (օ՛), որքան զա՛ս էին դրան՝ իրենց ժանգոսած աճաններն էին կրճացնում: Փոփոխի, վասերի, չարերի, մասնիչների ժամանակներն էին: Անարժեք, անխոս, անկիր գրչակներն աստարեզ էին սճացել, կարող էին կործանել ամեն մի վե՛ն բան, կարող էին ավերակել ամեն ինչ: Չարության ժամանակներն էին: Եվ չարերի համար, հասկանալի է, ղեթե՛ է մե՛ն ու լուսավորը թիւսի դառնար, նա, ով միշտ էլ փոփոխ սճվերի մեջ է բողոքել: Տարիներ, ճասնամյակներ շարունակ իրենց մեջ թույն էին հավաքել անարժեքները: Այժմ եկել էր նրանց ժամանակը, նրանց հազարը: Կործանում էին խոսով ու գործով, ավերում էին, ինչո՞րես կարող էին: Բանաստեղծն ամենաակնառու թիւսիներից մեկն էր: Առավել եւս, եթե նրան մեղադրելու երկարին մեղեր էին գճում: Բանաստեղծն իր ողջ կյանքն աղոթել էր բաց նյարդերով, բաց էր անցել իր ճանադարի: Նրա աղոթած ամեն մի օրն ու ժամը դարձրո՛ւ ու հսակ էր: Եվ հնարավոր չէր մեղեր չճցնել այդ օրերում ու ժամերում: Անարափելի այդ մղձավանջում նա ին՛ն ասես օգնում էր իր բժանիքներին...

հե՛տ, միացյալ ճակատով շարունակում են դյաշտանը նացիոնալ-սոցիալիստիկական հակահեղափոխական սկզբունքներ»: Խոսելով Մկրտիչ Արմենի «Չարենցի եւ հարակից հարցերի մասին» հոդվածի առիթով նույն Արճաբես Ոսկերչյանն ասում է. «Նացիոնալիստական այս տեսակետն էր դյաշտանում Եղիշե Չարենցը... Նա ճրամարտորեն լրացրեց, զարգացրեց այդ հոդվածի սկզբունքները մինչե՛ս այն ասիճան, որ արդեն ընդունեց ազգային հարցի ին՛նուրույն, բանվորական հարցից անկախ գոյություն ունենալու, եւ հակադրեց այդ հարցին հակադրվելու իրավունքը: Իսկ դաճակցական-սոցիալիստական վիճվածի հանցյալը ոչ միայն ճիշտ էր համարում ու դյաշտանում «ազգային հակահեղափոխության խճացման» հակահեղափոխական թեզը, այլեւ առաջարկում էր տյազարել Չարենցի հիշյալ հոդվածը...»

Մարդու մի տեսակ կա, որն իր համար հավերժական փառք է արտադրում Լույսը նզովելով: Ու եթե մե՛ն է չարությունն իր փորձում է տյառնել Լույսը: Այժմ ո՛վ կիշե՛ր Ամասունուն, Մուղղուտուն, Գեուրգովին, Եղարայ (Եղարայ) Եկիղղոյայանին, Ակոտովին, Ոսկերչյանին... Ո՛վ կիշե՛ր, որ եթե նրան Լույսի հե՛տ հարաբերված չլինե՛ր, Լույսին հարաբերած չլինե՛ր իրենց կե՛ղոճոս թափկները...

Ճանր երկինքը մտնել էր մարդկային հոգու վրա: Բայց ծանրությունն առավել խճացնում ու ղիճող է դարձնում Լույսը:

...Ոչ ես հիմա, ոչ առաջ իմ վերերի վրա Ուժ չեմ հայցում, չեմ հայցել եւ չեմ հայցի երբեք,-

Իմ մարմնական տղորման, ողջակիզման դե՛մ, ես- ին՛ս եմ իմ դե՛մ- ո՛վ Տե՛ր,- հայցում գրա՛հ... Ալեկո՛վող իմ ոգու այս խորն անարե՛ Ան՛նճելի ին՛նության այս ակունքներն անես, Այս տղորդումն՝ ին՛նաբուխ թե՛նուկների հրկեզ, Տո՛ւր գորություն կա՛կանդել կամ՛ով հանճարեղ: Տո՛ւր գորություն ազա՛սվել ան՛նճել աղե՛ցից՝ Անճանական, անկադան ոգեւորության

Որդես Հիսուս սառադայալ, Ո՞րջ մարդկության համար զոհ. Հոճարությանը անալալ Տանելու մահ, սանջան, սով... Այտես եկել են նոխ Մե՛ր գոյության սկզբից Նրան՝ Ասճո՛ղ դե՛մ չոխած Մարգարեներ ու ճիզվիշ: Եվ շողացել է նոխ Փե՛ղաճակ ճակաճի՛ն՝ Լույսն ճառագայթը բողջ Հավերժական հե՛րիաթի...»

Եղե՛նական մի առավոտ էր բացվել 1937 թ. նոյեմբերի 28-ին: Բանի հիվանդանոցում, օրեր շարունակ անգիտակից վիճակի մեջ ճճվելուց հե՛տ, բոլորից լված ու անօգնական, մե՛նել էր Բանաստեղծը: Լույսն օրը նոյեմբերի 28-ին, դիա՛հե՛ծումից հե՛տ կազմված արճանագրության մեջ նճված է. «...Ընճության է դրված տյաճարդու դիակ, միջինից ցածր հասակով, խիստ նիհարած: Չախ կոճականդակին դաջված կա. «1927 թ. հունվար, Ա. Չ.»: Կնոջ Արփե՛նիկ Չարենցի մահվան թվականն է:

...Եվ համար մի դյա՛հ՝ գիշերվա կե՛սին, Բոլորի սրտում կկանճնի հանկարճ Անճաղորդ, ինչո՞րես հեռավոր լուսին, Իմ դե՛մը, արդեն հակիճյան հանճած: Եվ մարդիկ՝ երեկ կյանիս անճանոր, Եվ երբեք, երբեք դե՛մս չեստած, Եվ մարդիկ՝ միայն երբե՛մ ինճանով Իրենց ֆանճասիկ առադեղն հյուսած, Եվ մարդիկ՝ անզամ երգերիս անզճե, Մարդիկ, որ թե՛ւ կյանիս անճազանճ Մնացել են լոկ վկա անճարբեր Եվ կարճել են, թե ես վաղո՛ւց չկամ, Այդ բոլոր մարդիկ իմ մահվան բողջից, Որդես ընդհանուր աղե՛ցից սարած՝ Չարնացած կզգան ինճ այնքան մոնիկ Եվ հանկարճ այնքան թանկ ու հարազատ...

Աբխազի վրա 1937-ին ղեթե՛ է բացվել նոյեմբերի 29-ի մի նոր օր, հազար բժուրկ ղեթե՛ է դարկվել, կարմիր դրոշներ ղեթե՛ է ծածանվել, շարե՛րով ղեթե՛ է անցնել երկիրը վարող աղափոխներ, բանվորի ղից ծուլված ոյրո՛քներ: Ես հե՛նու եմ ճաճվում այդ տնից, որդեսուի մճով ուղեկցե՛մ այն սայլը, որը բոլորից զաղճնի, գիշերվա կե՛սին դուրս էր եկել Երևանի բանից եւ ուղեւորվում էր Եքմիաճին տնող խճողու ճախ կողմը: Հրազդան գեթի աջ ափ: Այնտեղ, ճորի բարձունքում ճճվող ներին գորճերի նախաարության դյաճիճնափ այգու ճարճուճներին մեջ հողին էր հանճանվելու հայ հանճարեղ բանաստեղծի: Եղիշե Չարենցի մարմինը: Այս է եղած: Եվ միայն ա՛յս է... Մահվան մե՛ծագույն հակաճակորդը ճարիներ առաջ գրել էր. «Մահվան մեջ կա ինչ-որ խայտառակ, սոռոցուցիչ, անոթալի բան...»: Նա մահվան զաղափարն անզամ ճանել չէր կարող, որովհե՛տե՛ս կողմ էր առողջ կե՛նսալից գոյությանը, կյանի՛ն էր կողմ: Մահը հազար անզամ իր տյաղ թե՛ւրը ճուլ էր նրա բայց նյարդերին, բայց կրկին ու կրկին նա կյանքն էր դյաճում:

...Մե՛ն բոլորս, որ գնում են՛ մե՛նակ, սրտում, Որ գնում են՛ խանութներում գինի եւ հաց, Որ փճսրում են՛ անկարելի մի խճողություն, Բայց չեն՛ գճում վազով սարված ու ճարված- Մե՛ն բոլորս, որ հոգնաբեկ չեն՛ նայում վե՛ր, Մոռանալով ա՛բխարային չարը, բարի՛ն՝ Տրճո՛ւմ կորհնե՛մ մի իրիկուն օրերը մե՛ր- Ու կնայե՛մ Հարդազողի ճանադարին...

ՖՈՒՏԲՈՒԼ

Մաթևոսը հրաժեշտ արեց Եվրոպային

Չեմպիոնների լիգայի երկրորդ խմբային փուլում չորրորդ տուրի հանդիպումներն անցկացրեցին նաև «Շ» եւ «Ծ» խմբերի փմբերը:

Չափազանց վստահ հանդես եկավ «Շ» խմբի առաջատար «Բավարիան», որը սեփական խաղադաշտում 4-1 հաշվով դարձրեց մասնակցի «Ռեալին»: Մյունխենի օլիմպիական մարզադաշտի լեփ-լեփուն սրիբունաներում հավաքված ֆուտբոլասերներն ակամասես եղան իրենց սիրելիների գեղեցիկ խաղին: 30-րդ րոպեին հաշիվն արդեն 2-0 էր: Գոլերը խփեցին Մեհմեթ Շուրը եւ Ջովանի Էրբերը: Երկրորդ խաղակեսի միջնամասում Իվան Չելուսեան կրճատեց հավիկ սարքերով: 30-րդ րոպեին հետևեց Ալեքսանդր Ֆիլկերը եւս երկու անգամ գրավեց մարդիկըների դարձրեց: «Բավարիան» այս հաղթանակից հետո առաջնության իր մասնակցությունը հաջորդ փուլին: Սա նախկինում Լոթար Մաթևոսի վերջին խաղն էր «Բավարիայի» կազմում: Մոտ օրերու նա կնքի ԱՄՆ, որտեղ հանդես կգա Տեղի փմբերից մեկուն: Իր գործերը զգալիորեն բարելավեց Կիեի «Դինամոն», որը հաղթեց Տրոնդեյմի «Ռուսենբորգին»: Այս խաղի հետո Սերգեյ Ռեբրովն էր: 32-րդ րոպեին, անկունային խաղարկու-

ՄԱԹԵՎՈՍ

մից հետո նա գերազանցեց Նուրմեզյանի բարձրահասակ դասը: Մաթևոսը եւ գլխի հարվածով գրավեց մրցակցի դարձրեց: 6 րոպե անց Օրիեն Բերգը հավասարեցրեց հաշիվը: Սակայն երկրորդ խաղակեսում Ռեբրովն առաջ մղեց իր փմբին: Այս խմբից 1/8 փուլի մյուս մասնակիցը, ամենայն հավանականությամբ, կորուզի հաջորդ տուրի «Ռեալ»-«Դինամո» խաղից հետո:

Ավելի խճճված է իրավիճակը «Ծ» խմբում: «Չելսի»-«Օլիմպիկ» հանդիպման ամբողջ ընթացքում լուրջնոցի ֆուտբոլիստները մեծ առավելություն ունեին, բայց միայն մեկ անգամ կարողացան գրավել մրցակցի դարձրեց (27-րդ րոպեին) գոլը խփեց փմի ավագ Դեմիս Կայզը: Շատ դեմոնստրացիաներ հիանալի դրսևորեց մարտիկների դարձրեց: Սա խաղի խաղակեսում Ռեբրովն առաջ մղեց իր փմին:

Ոչ մի գոլ չգրանցվեց Ռոստրոմում կայացած «Ֆեյենորդ»-«Լացիո» խաղի ընթացքում, բեբե փմերի ֆուտբոլիստները շատ ջանացին:

«Շ» խումբ

«Բավարիա» (Գերմանիա)-
«Ռեալ» (Իսպանիա) 4-1
«Ռուսենբորգ» (Նորվեգիա)-
«Դինամո» (Ուկրաինա) 1-2

	Խ	Յ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բավարիա	4	3	1	0	11-5	10
2. Դինամո	4	2	0	2	6-6	6
3. Ռեալ	4	2	0	2	8-10	6
4. Ռուսենբորգ	4	0	1	3	4-8	1

«Ծ» խումբ

«Ֆեյենորդ» (Հոլանդիա)-
«Լացիո» (Իտալիա) 0-0
«Չելսի» (Անգլիա)-
«Օլիմպիկ» (Ֆրանսիա) 1-0

	Խ	Յ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ֆեյենորդ	4	2	1	1	6-4	7
2. Չելսի	4	2	1	1	4-2	7
3. Լացիո	4	1	2	1	3-2	5
4. Օլիմպիկ	4	1	0	3	1-6	3

Իտալական փմբերը դուրս մնացին թայֆարից

Անցկացվեցին նաև ՌԻԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության 1/8 փուլի թայֆարիստան հանդիպումները:

Անհամբերությամբ էր սպասվում «Սելթա»-«Յուվենտուս» խաղը: Բայց այստեղ, փաստորեն, թայֆարը չսացվեց: Խաղակազմի ընդամենը կես րոպե անց իտալականները բացեցին հաշիվը: Եվ որովհետև իտալացիները սկսեցին հաճախ խախտել խաղի կանոնները, ինչի համար դեղին և կարմիր ստացան: Իսկ երկու րոպեներից Անտոնիո Կոնտեին (27) եւ Պաոլո Մոնտեռոյին (45) շտապ դուրսը հեռավար Դյու Պալլարը հեռացրեց խաղադաշտից: Դրանից հետո խաղն ընթացավ Վիգորի ֆուտբոլիստների բացահայտ առավելությամբ, որոնք հաղթեցին 4-0 հաշվով: Երկու գոլ խփեց հարավաֆրիկացի Բենի Սաֆարինի: Վստահ խաղաց նաև ֆրանսիական «Լանսը», որը 4-2 հաշվով դարձրեց մասնակցի Մարդիկի «Ալեքսի-կոյին»: Դաշտի տերերից այի ընկան Պասկալ Լուսան (2), Լանսի Սաֆան եւ Ֆիլիպ Բյուսելը, իսկ «Պարիսի» Ջիմի Դալեմայնը եւ Ֆրանսիսկո Կիկոն:

Գավաթի խաղարկության այս փուլը հասկանալի էր նրանով, որ իտալական բոլոր չորս փմբերը երկու խաղի արդյունքներով զիջեցին իրենց մրցակիցներին եւ դուրս մնացին հեծազա թայֆարից:

Ներկայացնում են բոլոր խաղերի արդյունքները: Փակագծերում առաջին հանդիպումների հաշիվներն են, հաջորդ փուլ մասնակցների անվանումներն ընդգծված են:

«Սելթա» (Իսպանիա)-«Յուվենտուս» (Իտալիա) 4-0 (0-1)
«Դեպորտիվո» (Իսպանիա)-«Արսենալ» (Անգլիա) 2-1 (1-5)
«Լիդս» (Անգլիա)-«Ռոմա» (Իտալիա) 1-0 (0-0)
«Վերդեր» (Գերմանիա)-«Պարմա» (Իտալիա) 3-1 (0-1)
«Գալաթարաբի» (Թուրքիա)-«Բորուսիա» (Գերմանիա) 0-0 (2-0)
«Լանս» (Ֆրանսիա)-«Ալեքսիկո» (Իսպանիա) 4-2 (2-2)
«Մոնակո» (Ֆրանսիա)-«Մալորկա» (Իսպանիա) 1-0 (1-4)
«Ուդինեզե» (Իտալիա)-«Սլավիա» (Չեխիա) 2-1 (0-1)

Քառորդ եզրափակիչ փուլում կմրցեն «Մալորկա»-«Գալաթարաբա», «Արսենալ»-«Վերդեր», «Սելթա»-«Լանս» եւ «Լիդս»-«Սլավիա» զույգերը: Խաղերը տեղի կունենան մարտի 16-ին եւ 23-ին:

Մրցաբավորները սկսում են...

Վաղը Սելբուռնում կանցկացվի «Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմեքանիկների աշխարհի երեքական 51-րդ առաջնության առաջին փուլը: Մրցաբավորները կխաղարկեն «Ավստրալիայի մեծ մրցանակը»: Թիմերի մասնակիցներին երկար, դժվարին մրցաթայֆար է ստասվում. նրանք ավելի քան յոթ ամսից ավելի տեղ մրցաբացման ընթացքում իրենց հարաբերությունները կորուցեն 17 փուլերում: Ներկայացնենք բոլոր փուլերի վայրերը եւ ժամկետները:

Ավստրալիա	մարտի 12
Բրազիլիա	մարտի 26
Ման Մարին	ապրիլի 9
Մեծ Բրիտանիա	ապրիլի 23
Իտալիա	մայիսի 7
Մոնակո	մայիսի 21
Կանադա	հունիսի 4
Ֆրանսիա	հունիսի 18
Ավստրիա	հուլիսի 2
Գերմանիա	հուլիսի 16
Հունգարիա	հուլիսի 30
Բելգիա	օգոստոսի 13
Իտալիա	օգոստոսի 27
ԱՄՆ	սեպտեմբերի 10
Ճապոնիա	սեպտեմբերի 24
Մալայզիա	հոկտեմբերի 8
	հոկտեմբերի 22

Ավստրալիայի կրկնակի չեմպիոններ Միկա Դալիերեն («Մալարեն») եւ Միխայել Շումպերը («Ֆորմ») այս անգամ եւս հաղթողի կոչման հավակնորդներ են:

ԸՆԴՈՍՍ

Հաղթողին կորուզի վերջին տուրը

Լինարեսի 21-րդ կարգի գերմացարի ավարտին մեկ տուր է մնացել: Չնայած կարճ մրցաառաջնությանը (վեց մասնակիցները մրցում են երկու օրվա ընթացքում) մրցակիցներից զգալիորեն առաջ են անցել Ռուսաստանի ներկայացուցիչներ Գարրի Կաստարովն ու Վլադիմիր Կրամնիկը: Վերջին տուրը կորուզի, բե նրանցից ով կզահի գլխավոր մրցանակը: Ուրբերոց տուրում առաջին հաղթանակը ստավ Գարրի-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Ալեքսանդր Կալիֆմանը (Ռուսաստան): Սա նաև նրա մրցակից Պետր Լեկոյի (Հունգարիա) առաջին դարձրեց: Տուրի մյուս երկու հանդիպումները Ալեքսեյ Շիրով (Իտալիա)-Վիկտոր Կրամնիկ (Ռուսաստան) եւ Կրամնիկ-Կաստարով, ավարտվեցին ոչ-ոքի ար-

դյունքով: Ընդ որում, այս վերջին դարձրեց Կաստարովը երկար ժամանակ վաս դիր ուներ, բայց կարողացավ հնարամիտ խաղի շնորհիվ փրկվել դարձրեցից: Նախավերջին տուրում եւս մեկ դարձրեց արդյունավետ ավարտ ունեցավ. մրցաբացի անհաջողակ Անանդը ճարավ իր առաջին հաղթանակը՝ Կալիֆմանի նկատմամբ: Խաղարկության բաժանվեցին Լեկոն ու Կաստարովը, Շիրովն ու Կրամնիկը: 10-րդ տուրից առաջ Կաստարովն ու Կրամնիկը 5,5-ական միավոր են վասակել: 4-ական միավոր ունեն մյուս չորս մասնակիցները:

ԲԱՏՈՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՈԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՄՐՇԱՆԱԿԱՅԻՆ
ԽԱՉՔԱՆ
ՔԻՇԸ ԼՈՒՅՆԵՆՈՎ ՄՐՇԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉՔԱՆԸ ԵՎ ԱՆՈՒՄԱՆ ԵՐԿՐՈՒՄԵՐԹԻ ԱՆՈՒՄԻՆԸ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՆՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՎԱՐՈՂ ԵՎ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՆՎՈՐ ՄՐՇԱՆԱԿԸ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10						11			
			12						
13						14			
			15						
16							17		
			18		19		20		
21	22	23				24	25	26	27
			28					30	
31	32	33				34		35	36
			37	38		39			
40								41	
			42	43	44			45	
46								47	
			48						
49								50	
			51						

Ուղղահայաց

1. Ուրբերի հենարան, որը շարվում է ճանապարհի վերին շերտի վրա: 2. Գործող անձ Սոցիալիստական «Դոն ժուռնալ» օտերայում: 3. Բ. Պաստեռնակի բանաստեղծություններից: 4. Ծաղիկ: 5. Գինու եւ ուրախության արձակուրդի հիմնական խոսք: 6. Դեկավար մարմին: 7. Վարավիրի աշխատանքային գործիք: 8. XVII դարի ֆրանսիացի թեատրալ գործիչ, կարգիմալ: 9. Իտալացի կինոբեմադրիչ «Մեղեմ», «Դեկամերոն» ֆիլմերի հեղինակը: 10. Հունական դիցաբանությունում գեթային ասվածություն, Օվկիանոսի եւ Թեթիսի որդին: 11. Քաղաք ՌԴ-ում, նավահանգիստ Վոլգայի ափին: 12. Ավստրիացի աշխարհահռչակ դիրժոն: 13. Քաղաք ՌԴ Բյազանի մարզում: 14. Կմայի բաղկացուցիչ մաս: 15. Գավառ Մեծ Հայքի Տուրքիստան նահանգում: 16. Մակուկածե փոքրիկ սարած ուսայնակի, որի մեջ զետեղում են թելով մասուրան եւ գործում են կսավը: 17. Ծարված գրություն: 18. Խնոցի հարելուց հետո մնացած բանը: 19. Անտեմ (հայերեն): 20. Թնդանոթի փողի անցքը փակող հարմարանք: 21. Հայ գեղանկարիչ, «Չմեռ», «Վաղ գարուն» բնանկարների հեղինակը: 22. Գազաբ Բարդուղեսի լեռնաբանական արձանագրություն: 23. Քաղաք Հայաստանում: 24. Սոմալի, ճրագակալ: 25. Վ. վան Գոգի կսավներից: 26. Մարդու դեմի մաս: 27. Եփը չավարձված գինի:

Նախորդ համարում տպագրված խաչքառի լուծումները

Ուղղահայաց
1. Լուսակեր: 2. Պիոն: 3. Մասթեր: 4. Բարոյան: 5. Ծորոն: 6. Սուլեյման: 7. «Կյուրոսեղի»:
Ճորճի: 8. Սոսոն: 9. Երվանդ: 10. «Արմենիա»:
11. Ֆոնտեյն: 12. Սոսոն: 13. Բեզմե: 14. Քաղաք: 15. Մարտի: 16. Մարտի: 17. Մարտի: 18. Մարտի: 19. Մարտի: 20. Մարտի: 21. Մարտի: 22. Մարտի: 23. Մարտի: 24. Մարտի: 25. Մարտի: 26. Մարտի: 27. Մարտի: 28. Մարտի: 29. Մարտի: 30. Մարտի: 31. Մարտի: 32. Մարտի: 33. Մարտի: 34. Մարտի: 35. Մարտի: 36. Մարտի: 37. Մարտի: 38. Մարտի: 39. Մարտի: 40. Մարտի: 41. Մարտի: 42. Մարտի: 43. Մարտի: 44. Մարտի: 45. Մարտի: 46. Մարտի: 47. Մարտի: 48. Մարտի: 49. Մարտի: 50. Մարտի: 51. Մարտի:

ՆԱԾՔԱՆ

Հորիզոնական

4. Անգլիկ «կնիակար»:
10. Չանազան կարգի ստեղծագործություններ, հասվածների ընտրությամբ հավաքված նյութեր դարձնակող գիրք: 11. Ընդերը ուսումնասիրող մասնագետ: 12. Վիրաբուժական փոքրիկ, սուր դանակ: 13. Դասական թատերային: 14. Խաչածողկավորների ընտանիքի թատերային թույլ: 15. Էլեկտրական ունակության չափման միավոր: 16. Սեղանի խաղ: 17. Գործող անձ Վերջին «Դոն Կարլոս» օտերայում: 18. Բալետում դասական թատրի հիմնական կերպարներից մեկը: 19. Որեւ բանի բեկորներ: 20. Գերմանական ֆուտբոլային ակումբ: 21. Բեմի հարդարման, կահավորման առարկա, զեղազարդ: 22. Դեղատնային: 23. Միջակա թելերով սեւ գույնի գործված: 24. Արյունակից: 25. Ֆինանսական եւ առեւտրական խոցող գործարկներ կատարող հիմնարկ: 26. Միջակ: 27. Եգ ծի: 28. Շալվար: 29. Ռուս վագրողուհի, 1992 թ. օլիմպիական խաղերի հաղթող: 30. Անտեմ (հայերեն): 31. Հայ աշուղ: 32. Ռուս դերասանուհի, Վոլգայի մոտ գերակատար «Հասնա»-ի հիմնադրիչ: 33. Ֆիլմում: 34. Նահանգ Բրազիլիայում: 35. Թեթիս: 36. Միջակ: 37. Միջակ: 38. Միջակ: 39. Միջակ: 40. Միջակ: 41. Միջակ: 42. Միջակ: 43. Միջակ: 44. Միջակ: 45. Միջակ: 46. Միջակ: 47. Միջակ: 48. Միջակ: 49. Միջակ: 50. Միջակ: 51. Միջակ: 52. Միջակ: 53. Միջակ: 54. Միջակ: 55. Միջակ: 56. Միջակ: 57. Միջակ: 58. Միջակ: 59. Միջակ: 60. Միջակ: 61. Միջակ: 62. Միջակ: 63. Միջակ: 64. Միջակ: 65. Միջակ: 66. Միջակ: 67. Միջակ: 68. Միջակ: 69. Միջակ: 70. Միջակ: 71. Միջակ: 72. Միջակ: 73. Միջակ: 74. Միջակ: 75. Միջակ: 76. Միջակ: 77. Միջակ: 78. Միջակ: 79. Միջակ: 80. Միջակ: 81. Միջակ: 82. Միջակ: 83. Միջակ: 84. Միջակ: 85. Միջակ: 86. Միջակ: 87. Միջակ: 88. Միջակ: 89. Միջակ: 90. Միջակ: 91. Միջակ: 92. Միջակ: 93. Միջակ: 94. Միջակ: 95. Միջակ: 96. Միջակ: 97. Միջակ: 98. Միջակ: 99. Միջակ: 100. Միջակ:

7. Բուկոլինա: 8. Ամոլիսուր: 9. Պողոտոնոգով: 10. Ժեյն: 11. Որոտան: 12. Գոգմա: 13. Օտարոտ: 14. Դոտարոտ: 15. Դոտարոտ: 16. Դոտարոտ: 17. Դոտարոտ: 18. Դոտարոտ: 19. Դոտարոտ: 20. Դոտարոտ: 21. Դոտարոտ: 22. Դոտարոտ: 23. Դոտարոտ: 24. Դոտարոտ: 25. Դոտարոտ: 26. Դոտարոտ: 27. Դոտարոտ: 28. Դոտարոտ: 29. Դոտարոտ: 30. Դոտարոտ: 31. Դոտարոտ: 32. Դոտարոտ: 33. Դոտարոտ: 34. Դոտարոտ: 35. Դոտարոտ: 36. Դոտարոտ: 37. Դոտարոտ: 38. Դոտարոտ: 39. Դոտարոտ: 40. Դոտարոտ: 41. Դոտարոտ: 42. Դոտարոտ: 43. Դոտարոտ: 44. Դոտարոտ: 45. Դոտարոտ: 46. Դոտարոտ: 47. Դոտարոտ: 48. Դոտարոտ: 49. Դոտարոտ: 50. Դոտարոտ: 51. Դոտարոտ: 52. Դոտարոտ: 53. Դոտարոտ: 54. Դոտարոտ: 55. Դոտարոտ: 56. Դոտարոտ: 57. Դոտարոտ: 58. Դոտարոտ: 59. Դոտարոտ: 60. Դոտարոտ: 61. Դոտարոտ: 62. Դոտարոտ: 63. Դոտարոտ: 64. Դոտարոտ: 65. Դոտարոտ: 66. Դոտարոտ: 67. Դոտարոտ: 68. Դոտարոտ: 69. Դոտարոտ: 70. Դոտարոտ: 71. Դոտարոտ: 72. Դոտարոտ: 73. Դոտարոտ: 74. Դոտարոտ: 75. Դոտարոտ: 76. Դոտարոտ: 77. Դոտարոտ: 78. Դոտարոտ: 79. Դոտարոտ: 80. Դոտարոտ: 81. Դոտարոտ: 82. Դոտարոտ: 83. Դոտարոտ: 84. Դոտարոտ: 85. Դոտարոտ: 86. Դոտարոտ: 87. Դոտարոտ: 88. Դոտարոտ: 89. Դոտարոտ: 90. Դոտարոտ: 91. Դոտարոտ: 92. Դոտարոտ: 93. Դոտարոտ: 94. Դոտարոտ: 95. Դոտարոտ: 96. Դոտարոտ: 97. Դոտարոտ: 98. Դոտարոտ: 99. Դոտարոտ: 100. Դոտարոտ:

Կազմեց Վ. ԹԱՐԵՎՈՍՅԱՆԸ

